

Τι δείχνουν οι ερωτηματικές δομές με παρατακτική σύνδεση για την πολλαπλή κυριαρχία

Ουρανία Σινοπούλου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
ouransin@phil.uoa.gr

Abstract

This article explores possible sources of constraints on multiple dominance. First, the input of Remerge is discussed on the basis of ATB-questions and wh&wh-questions in Greek, both of which arguably involve multidominance. Then, Gračanin-Yüksek's (2007) 'Constraint on Sharing' is examined and revised, as it is shown to make wrong predictions about the well-formedness of specific data.

Keywords: ATB-questions, wh&wh-questions, multiple dominance, Remerge, Constraint on Sharing

1 Εισαγωγή

Η Ελληνική, εκτός από τις απλές ερωτηματικές δομές (εφεξής ΕΔ) με πρόταξη του ερωτηματικού στοιχείου (βλ. την (1)), σχηματίζει επίσης σύνθετες ΕΔ με παρατακτική σύνδεση, όπως οι (2) και (3):

- (1) Ποιον συνάντησε η Βασιλική;
- (2) Ποιο άρθρο εκτύπωσε η Βασιλική και διάβασε η Μαρία;
- (3) Πώς και πότε θα εξεταστούν οι υποψήφιοι;

Οι εν λόγω σύνθετες ΕΔ παρουσιάζουν αναντιστοιχία μεταξύ φωνητικής πραγμάτωσης και σημασίας, όμοια με αυτή που απαντά σε ελλειπτικές δομές.

Έτσι, οι (2) και (3) παραφράζονται όπως φαίνεται στο (4) και (5) αντίστοιχα, όπου οι φαινομενικά ελλείπουσες φράσεις τοποθετούνται σε αγκύλες.

- (4) Ποιο άρθρο εκτύπωσε η Βασιλική και <ποιο άρθρο> διάβασε η Μαρία;
- (5) Τι <ψώνισε η Μαρία> και πότε ψώνισε η Μαρία;

Η μελέτη των μορφοσυντακτικών και σημασιολογικών ιδιοτήτων των ανωτέρω σύνθετων ΕΔ με έχει οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για δομές πολλαπλής κυριαρχίας (multiple dominance) που παράγονται με *Επανασυγχώνευση* (Remerge) συντακτικών αντικειμένων (βλ. Σινοπούλου 2019, Sinoroulou 2011, υπό έκδ.). Εκκινώντας από αυτό το συμπέρασμα, θα με απασχολήσει εδώ το ζήτημα ενδεχόμενων περιορισμών στη λειτουργία της *Επανασυγχώνευσης*. Αρχικά, θα αναφερθώ στο εισαγόμενο της (input) (ενότητα 2.1). Εν συνεχεία, θα επικεντρώσω την προσοχή μου στον Περιορισμό του «Μοιράσματος» (Constraint on Sharing) της Gračanin-Yüksek (2007) και θα δείξω ποιες προβλέψεις του επιβεβαιώνονται από τα δεδομένα της

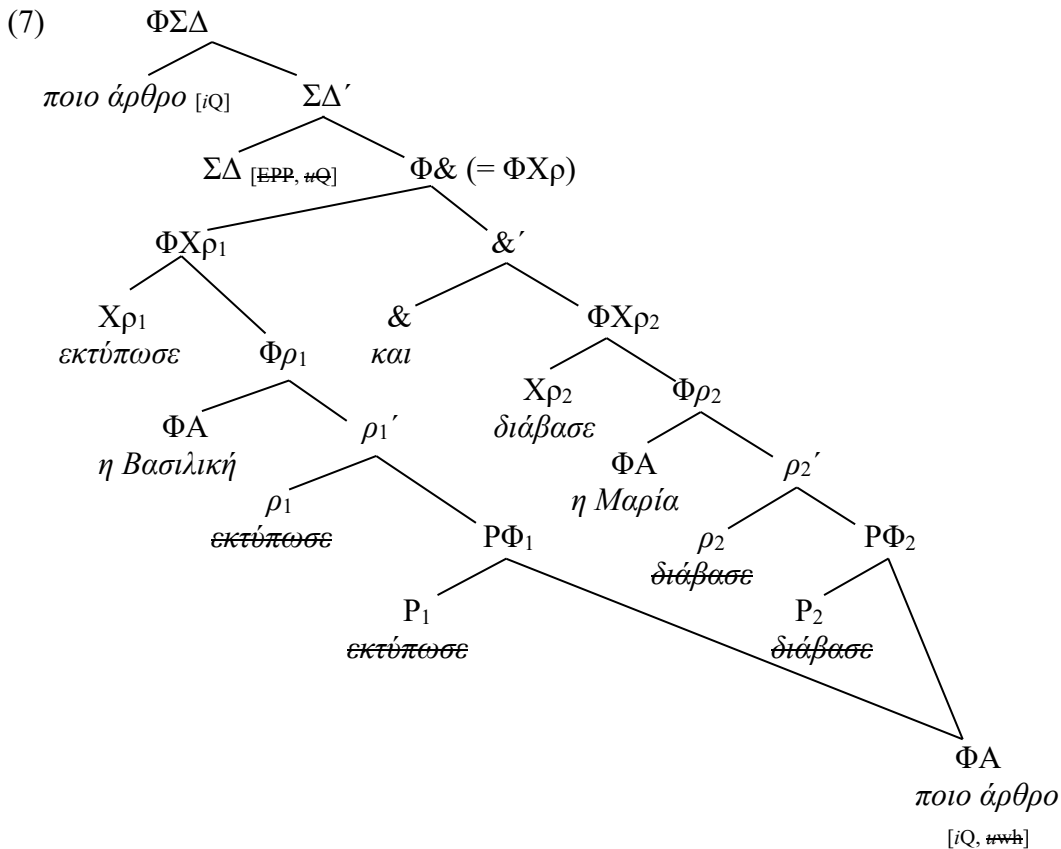
Ελληνικής (ενότητα 2.2). Στην ενότητα 3 θα παρουσιάσω συγκεκριμένα δεδομένα που δεν προβλέπονται από αυτόν τον περιορισμό και θα προτείνω την αναθεώρησή του. Τέλος, στην ενότητα 4 θα συστηματοποιήσω την κατανομή των πολλαπλώς κυριαρχούμενων κόμβων.

2 Περιορισμοί στη λειτουργία της Επανασυγχώνευσης

2.1. Το εισαγόμενο της Επανασυγχώνευσης

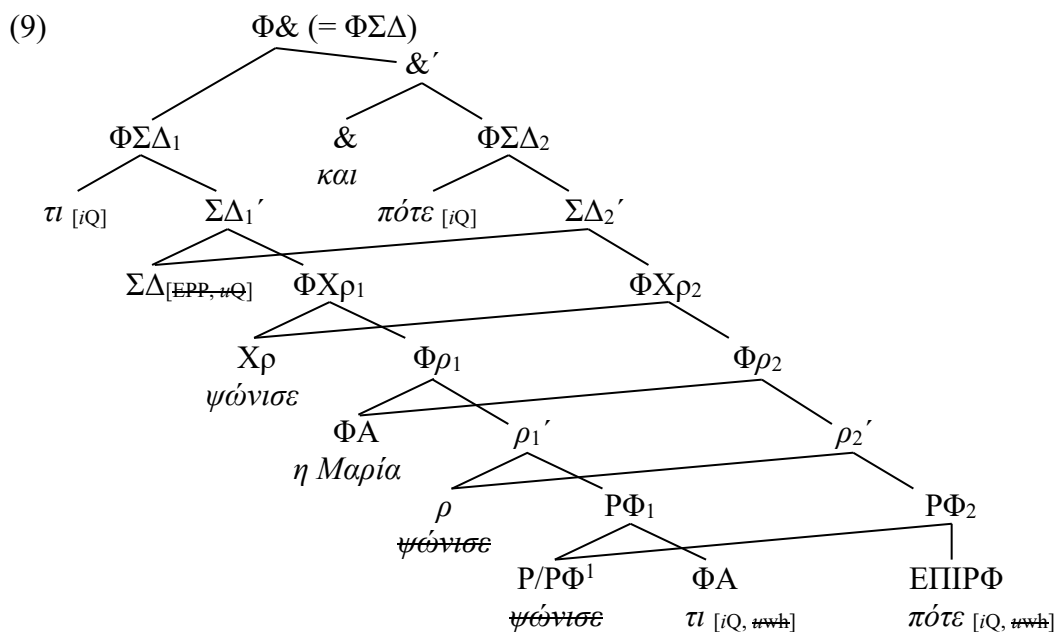
Η σύνθετη ΕΔ στο (2) είναι μία ΑΤΒ-ερώτηση, η οποία παράγεται όμως φαίνεται διαγραμματικά στο (7), με αφετηρία την Αρίθμηση στο (6).

- (6) α. Ποιο άρθρο εκτύπωσε η Βασιλική και διάβασε η Μαρία;
 β. $A = \{\rho_2, X\rho_2, \Sigma\Delta_1, \text{ποιο}_1, \text{άρθρο}_1, \text{εκτύπωσε}_1, \eta_2 \text{ Βασιλική}_1, \text{διάβασε}_1, \text{Μαρία}_1, \text{και}_1\}$

Αντίστοιχα, η σύνθετη ΕΔ στο (5) είναι μία *wh&wh*-ερώτηση, η οποία παράγεται όπως φαίνεται στο (9), με αφετηρία την Αρίθμηση στο (8).

- (8) $A = \{\Sigma\Delta_1, X\rho_1, \rho_1, \text{τι}_1, \text{πότε}_1, \eta_1, \text{Μαρία}_1, \text{ψώνισε}_1, \text{και}_1\}$

Όπως φαίνεται στο (7), η ATB-ερώτηση είναι μία ερωτηματική ΦΣΔ, της οποίας η ΦΧρ δομείται από τις παρατεταγμένες ΦΧρ₁ και ΦΧρ₂. Η ερωτηματική φράση (εφεξής ΕΦ) ποιο άρθρο αποτελεί συστατικό και των δύο ΦΧρ, αφού συγχωνεύεται με το Ρ₂ και επανασυγχωνεύεται με το Ρ₁. Από την άλλη μεριά, η *wh&wh*-ερώτηση στο (8) είναι διπροτασιακή δομή πολλαπλής κυριαρχίας, δομείται δηλαδή από δύο παρατεταγμένες ΦΣΔ, οι οποίες «μοιράζονται» όλους τους τερματικούς τους κόμβους, πλην των ΕΦ.

Η υιοθέτηση της Επανασυγχώνευσης διευρύνει τη Συγχώνευση (Merge), θεμελιώδη λειτουργία του υπολογιστικού συστήματος. Ταυτόχρονα όμως θέτει σειρά ερωτημάτων σχετικά με ενδεχόμενους περιορισμούς που θα μπορούσαν να ρυθμίζουν τη λειτουργία της. Μέσα στο θεωρητικό πλαίσιο του Μινιμαλιστικού Προγράμματος (Chomsky 2000 και εξής) θα ήταν ίσως επιθυμητή η ελεύθερη λειτουργία της (Επανα)συγχώνευσης, σε όλες της τις εκδοχές. Ωστόσο, η αντιγραμματικότητα συγκεκριμένων δομών υποδεικνύει την ανάγκη οριοθέτησής της.

Αναζητώντας ενδεχόμενους περιορισμούς στη λειτουργία της (Επανα)συγχώνευσης θα στραφούμε αρχικά στο εισαγόμενό της. Βασιζόμενοι στη διάκριση μεταξύ *λεξικών στοιχείων* (lexical items) και φράσεων, εξετάζουμε τι είδους συντακτικά αντικείμενα επανασυγχωνεύονται στις σύνθετες ΕΔ που μας απασχολούν εδώ και παρατηρούμε τα εξής:

(α) Στις ATB-ερωτήσεις το πολλαπλώς κυριαρχούμενο στοιχείο είναι πάντοτε μία φράση (η ΕΦ). Διακρίνουμε δύο υποπεριπτώσεις:

¹ Στην ΦΣΔ₁ το Ρ συγχωνεύεται με την ΕΦ *τι* και σχηματίζει την ΡΦ₁. Στην ΦΣΔ₂ το Ρ δεν προβάλλεται περαιτέρω, λειτουργεί δηλαδή ως μέγιστη προβολή (ΡΦ) με την οποία συγχωνεύεται το ερωτηματικό προσάρτημα *ποτε*. Αυτό δεν αποτελεί πρόβλημα στο πλαίσιο της θεωρίας της «γυμνής» φραστικής δομής (bare phrase structure), όπου δεν γίνεται διάκριση μεταξύ κεφαλών, ενδιάμεσων προβολών και μέγιστων προβολών (Chomsky 1995).

- (i) Όπως φαίνεται στο (7), η ΕΦ *ποιο άρθρο* επανασυγχωνεύεται με ένα λεξικό στοιχείο, δηλαδή με την ρηματική κεφαλή P₁ (*εκτύπωσε*).
- (ii) Σε ΑΤΒ-ερωτήσεις όπως η (10), η ΕΦ *τι ώρα* αποτελεί προσάρτημα και επανασυγχωνεύεται με άλλη φράση, εν προκειμένω με μία ΡΦ.

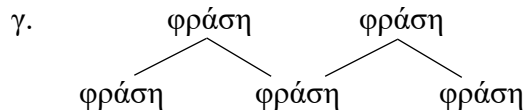
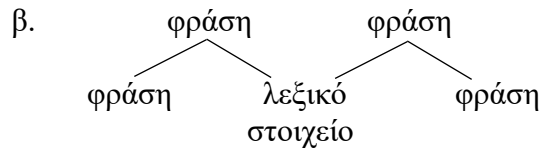
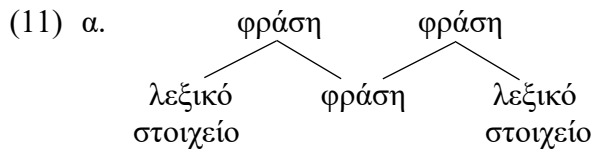
(10) Τι ώρα έρχεται η Μαρία και φεύγει η Σοφία;

(β) Στις *wh&wh*-ερωτήσεις υπάρχουν περισσότερα πολλαπλώς κυριαρχούμενα συντακτικά αντικείμενα. Διακρίνουμε και πάλι δύο υποπεριπτώσεις:

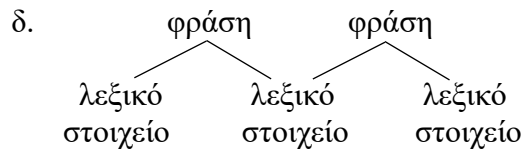
(i) Επανασυγχώνευση λεξικού στοιχείου με φράση. Για παράδειγμα, στο (9) η κεφαλή *ρ* επανασυγχωνεύεται με τη ΡΦ₁.

(ii) Επανασυγχώνευση φράσης με άλλη φράση. Στην ίδια *wh&wh*-ερώτηση η ΦΑ *η Μαρία* επανασυγχωνεύεται με τη Φρ₁.

Συνοψίζοντας, τα δεδομένα της Ελληνικής καταδεικνύουν τη δυνατότητα Επανασυγχώνευσης ενός λεξικού στοιχείου με μία φράση και αντίστροφα, καθώς και την Επανασυγχώνευση φράσης με φράση. Ακολουθεί η διαγραμματική παρουσίαση των τριών αυτών περιπτώσεων:

Μία τέταρτη περίπτωση, η οποία όμως δεν παρατηρείται στα δεδομένα που εξετάσαμε, θα ήταν η εξής:

Για να διαπιστωθεί κατά πόσο η Επανασυγχώνευση λεξικού στοιχείου με λεξικό στοιχείο είναι δυνατή, απαιτείται εξέταση περισσότερων δεδομένων και δομών που προκύπτουν από Επανασυγχώνευση στοιχείων. Θα επισημάνω εδώ απλώς δύο περιπτώσεις όπου θα μπορούσε να βρει εφαρμογή η Επανασυγχώνευση με εισαγόμενο αποκλειστικά λεξικά

στοιχεία. Η πρώτη είναι η παρατακτική σύνδεση προθέσεων σε φράσεις όπως ‘pre- and post-war’ (McCawley 1987). Εδώ θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι σε επίπεδο κατώτερο της λέξης το όνομα *war* συγχωνεύεται και επανασυγχωνεύεται αντίστοιχα με τις προθέσεις *post* και *pre* και ότι η φράση που προκύπτει τελικά είναι δομή πολλαπλής κυριαρχίας. Η δεύτερη περίπτωση είναι η μετακίνηση κεφαλής (*head-movement*), η οποία, ως γνωστόν, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, έχει αναλυθεί με αρκετούς διαφορετικούς τρόπους.

Κλείνοντας, παρατηρούμε ότι η Επανασυγχώνευση φαίνεται να λειτουργεί ελεύθερα ως προς το εισαγόμενό της, αυτή όμως η προκαταρκτική παρατήρηση χρειάζεται να επιβεβαιωθεί με συστηματική εξέταση περισσότερων δεδομένων.

2.2 Ο Περιορισμός του «Μοιράσματος»

Ένας άλλος τρόπος ρύθμισης της Επανασυγχώνευσης είναι ο περιορισμός της Gračanin-Yüksek (2007, 2012), γνωστός ως *Περιορισμός του «Μοιράσματος»* (Constraint on Sharing)², ο οποίος λειτουργεί ως φίλτρο σε αναπαραστάσεις δομών, ρυθμίζοντας την κατανομή των πολλαπλώς κυριαρχούμενων συντακτικών αντικειμένων σε σχέση με αυτά που έχουν έναν μόνο μητρικό κόμβο. Η αρχική διατύπωση του περιορισμού είναι η εξής (Gračanin-Yüksek 2007):

- (12) Αν ένας κόμβος α έχει περισσότερους από έναν μητρικούς κόμβους αλλά δεν έχει έναν μοναδικό υψηλότερο μητρικό κόμβο (δηλαδή έναν μητρικό κόμβο που δεν κυριαρχείται από τους υπόλοιπους μητρικούς κόμβους του α), όλοι οι μητρικοί κόμβοι του α πρέπει να κυριαρχούν πλήρως στο ίδιο σύνολο τερματικών κόμβων.

Ο ορισμός στο (12) αναφέρεται στη δομική σχέση της πλήρους κυριαρχίας (complete dominance), η οποία ορίζεται από τους Fox και Pesetsky (2007) ως εξής:

- (13) Το α κυριαρχεί πλήρως στο β , αν και μόνο αν κάθε «διαδρομή» από το β προς τα πάνω μέχρι τη ρίζα [του δέντρου] περνάει από το α .

Ο Περιορισμός του «Μοιράσματος» προβλέπει ότι κόμβοι με έναν μητρικό κόμβο δεν μπορούν να εμφανίζονται χαμηλότερα δομικά από έναν πολλαπλώς κυριαρχούμενο κόμβο, εκτός εάν ο τελευταίος έχει μετακινηθεί σε υψηλότερη θέση.

Ας δούμε τώρα κατά πόσον η πρόβλεψη αυτή επιβεβαιώνεται από τις σύνθετες ΕΔ που μας απασχόλησαν στην προηγούμενη ενότητα. Παρατηρούμε, κατ’ αρχάς, ότι η ATB-ερώτηση στο (7) ικανοποιεί *a priori* τον περιορισμό. Πιο συγκεκριμένα, η πολλαπλώς κυριαρχούμενη ΕΦ *ποιο άρθρο* εκτός από τους δύο μητρικούς κόμβους ΡΦ₁ και ΡΦ₂ έχει επίσης και έναν τρίτο μητρικό κόμβο, την ΦΣΔ. Επιπλέον, η ΦΣΔ είναι ο μοναδικός υψηλότερος μητρικός κόμβος της ΕΦ, αφού κυριαρχεί τόσο στην ΡΦ₁ όσο και στην ΡΦ₂. Ως εκ τούτου, η δομή είναι ορθά σχηματισμένη, όπως προβλέπει ο Περιορισμός του «Μοιράσματος».

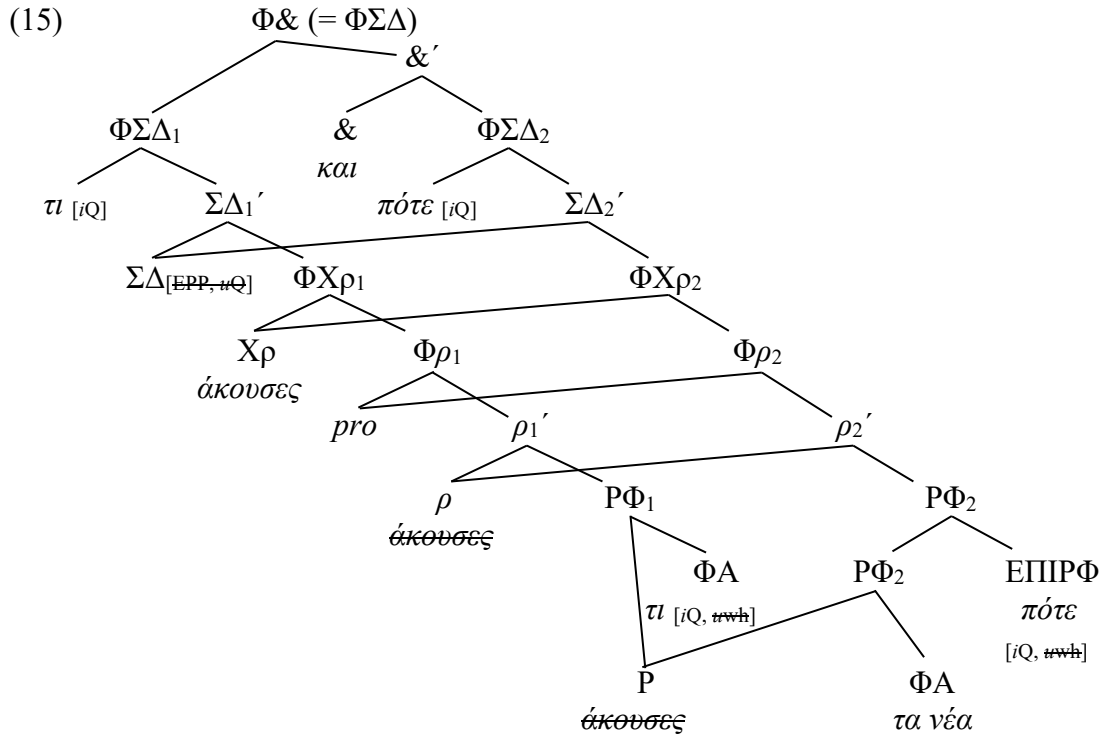
² Σύμφωνα με την ορολογία της Gračanin-Yüksek, δύο συστατικά αντικείμενα «μοιράζονται» ένα τρίτο συντακτικό αντικείμενο, όταν κυριαρχούν σε αυτό, είτε άμεσα, ως μητρικοί κόμβοι, είτε γενικότερα.

Προχωρώντας στην *wh&wh*-ερώτηση στο (9), επισημαίνουμε ότι εδώ η ΦΑ η *Μαρία* έχει δύο μητρικούς κόμβους, τη Φρ₁ και τη Φρ₂. Πριν τη μετακίνηση των ΕΦ *τι* και *πότε* οι φράσεις Φρ₁ και Φρ₂ δεν κυριαρχούν πλήρως στους ίδιους τερματικούς κόμβους. Για παράδειγμα, μόνο η Φρ₁ κυριαρχεί στην ΕΦ *τι*. Ωστόσο, επειδή ο περιορισμός είναι αναπαραστατικός και όχι παραγωγικός (τουλάχιστον έτσι όπως έχει διατυπωθεί εξ αρχής), οι προβλέψεις του κρίνονται αφού ολοκληρωθεί η παραγωγή. Πρέπει, επομένως, να λάβουμε υπ' όψιν μας και τις μετακινήσεις-Επανασυγχωνεύσεις των ΕΦ στην αριστερή περιφέρεια της δομής. Εφόσον η ΕΦ *τι* αποκτά έναν ακόμη μητρικό κόμβο (τη ΦΣΔ₁), παύει να κυριαρχείται πλήρως από τη Φρ₁. Το ίδιο συμβαίνει και με την ΕΦ *πότε*, με αποτέλεσμα να ικανοποιείται εντέλει ο περιορισμός που μας απασχολεί.

Κατά την παρουσίαση της παραγωγής των *wh&wh*-ερωτήσεων επισημάναμε ότι οι παρατεταγμένες ΦΣΔ «μοιράζονται» όλα τους τα συστατικά πλην των ΕΦ. Αυτή η γενίκευση μπορεί να θεωρηθεί συνέπεια του Περιορισμού του «Μοιράσματος», ο οποίος παραβιάζεται από αντιγραμματικές δομές όπως η (14α). Και αυτό μολονότι οι παρατεταγμένες ΦΣΔ στην (14β) είναι ορθά σχηματισμένες.

- (14) α. *Τι και πότε άκουσες τα νέα;
 β. [Φ& [ΦΣΔ₁ τι άκουσες *pro*] και [ΦΣΔ₂ πότε άκουσες *pro* τα νέα]]

Πράγματι, εάν μελετήσουμε τη δομή στο (15), θα διαπιστώσουμε ότι παραβιάζει τον Περιορισμό του «Μοιράσματος», διότι οι δύο μητρικοί κόμβοι ΦΧρ₁ και ΦΧρ₂ του Ρ *άκουσες* δεν κυριαρχούν πλήρως στους ίδιους τερματικούς κόμβους. Μόνο η ΦΧρ₂ κυριαρχεί στην ΦΑ *τα νέα*. Επιπλέον, αφού το Ρ δεν έχει έναν μοναδικό υψηλότερο μητρικό κόμβο, η δομή δεν μπορεί να διασωθεί.

Με το ίδιο σκεπτικό ερμηνεύεται η αντιγραμματικότητα των *wh&wh*-ερωτήσεων στα (16α) και (17α) (από την Gračanin- Yükses 2007). Ο Περιορισμός του «Μοιράσματος» αποκλείει την παραγωγή τους από τις παρατεταγμένες ΦΣΔ στα (16β) και (17β) αντίστοιχα, μολονότι η καθεμιά από αυτές ξεχωριστά είναι γραμματική.

- (16) α. *Ποιους χορούς και με ποιον θα χορέψει η Μαρία πρώτους;
β. [_{Φ&} [_{ΦΣΔ1} [_{ΦΑ} ποιους χορούς]₁ θα χορέψει η Μαρία [_{ΜΠΦ} ει πρώτους]] και [_{ΦΣΔ2} με ποιον θα χορέψει η Μαρία]]
- (17) α. *Τι τραγούδησε ο Πέτρος και πού η Μαρία;
β. [_{Φ&} [_{ΦΣΔ1} τι τραγούδησε ο Πέτρος]] και [_{ΦΣΔ2} πού τραγούδησε η Μαρία]]

Το πρόβλημα εντοπίζεται αφενός στην Μικρή Προτασιακή Φράση (εφεξής ΜΠΦ) *πρώτους* και αφετέρου στα διαφορετικά υποκείμενα *ο Πέτρος* και *η Μαρία*. Η ΜΠΦ αποτελεί συστατικό μόνο της ΦΣΔ₁, παραβιάζοντας έτσι τον περιορισμό. Από την άλλη μεριά, οι διαφορετικές ΦΑ-Υποκείμενα βρίσκονται χαμηλότερα στη δομή από το πολλαπλώς κυριαρχούμενο ρήμα *τραγούδησε* στην κεφαλή Χρ.

Τέλος, μία ακόμη πρόβλεψη του περιορισμού η οποία επιβεβαιώνεται στην Ελληνική αφορά την ερμηνεία δομών με προσαρτήματα, όπως η (18). Εν προκειμένω, μόνο η ανάγωση (18β) είναι δυνατή, ενώ οι (18γ) και (18δ) αποκλείονται. Με άλλα λόγια, η ΠΡΟΘΦ αποτελεί συστατικό και των δύο ΦΣΔ, όπως ακριβώς επιβάλλει ο Περιορισμός του «Μοιράσματος», ερμηνεύεται συνεπώς και στις δύο.

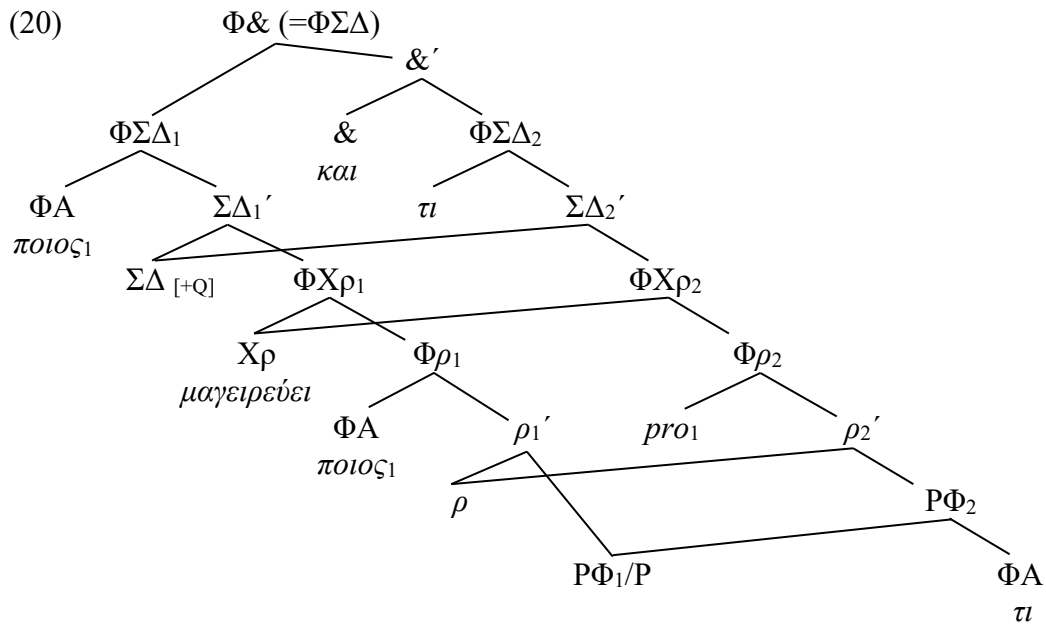
- (18) α. Τι και πότε τρώει ο Γιάννης στο σπίτι;
β. Τι τρώει ο Γιάννης στο σπίτι και πότε τρώει ο Γιάννης στο σπίτι;
γ. #Τι τρώει ο Γιάννης και πότε τρώει ο Γιάννης στο σπίτι;
δ. #Τι τρώει ο Γιάννης στο σπίτι και πότε τρώει ο Γιάννης;

Όλες οι παραπάνω παρατηρήσεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η λειτουργία της Επανασυγχώνευσης υπόκειται σε κάποιου είδους περιορισμούς. Ο Περιορισμός του «Μοιράσματος», φιλτράροντας ορθά τις αντιγραμματικές σύνθετες ΕΔ, φαίνεται να συμβάλλει στη ρύθμιση της συντακτικής αυτής λειτουργίας, που επί της ουσίας αποτελεί διευρυμένη εκδοχή της Συγχώνευσης. Μολαταύτα, στην ακόλουθη ενότητα θα δείξω ότι ο εν λόγω περιορισμός αποκλείει ακόμα και γραμματικές δομές και θα προτείνω την αναθεώρησή του.

3 Αναθεώρηση του περιορισμού

Μία δομή που δεν εμπίπτει στις προβλέψεις του περιορισμού είναι οι *wh&wh*-ερωτήσεις με ΕΦ-Υποκείμενο. Ένα παράδειγμα αποτελεί η (19). Η δομή της παρουσιάζεται διαγραμματικά στο (20).

- (19) Ποιος και τι μαγειρεύει;

Η παραπάνω δομή πολλαπλής κυριαρχίας θέτει το εξής πρόβλημα: Ένας από τους πολλαπλώς κυριαρχούμενους κόμβους είναι η κεφαλή Χρ, η οποία έχει δύο μητρικούς κόμβους, την ΦΧρ₁ και την ΦΧρ₂. Από αυτούς, μόνο η ΦΧρ₂ κυριαρχεί πλήρως στο κενό υποκείμενο *pro*. Έχουμε δηλαδή μία περίπτωση όπου οι μητρικοί κόμβοι ΦΧρ₁ και ΦΧρ₂ κυριαρχούν πλήρως σε διαφορετικούς τερματικούς κόμβους³, παραβιάζοντας έτσι τον Περιορισμό του «Μοιράσματος». Η δομή είναι εντούτοις γραμματική. Ας σημειωθεί ότι παρόμοιο πρόβλημα επισημαίνει η Fuchs (2015) σε *wh&wh*-ερωτήσεις των Πολωνικών όπως η (21).

- (21) Kto i co kupil
ποιος και τι αγοράζω.3EN.ΠΡΑ
'Ποιος και τι αγόρασε;'

Σύμφωνα με την Fuchs, το ρήμα στην πρώτη ΦΣΔ συμπληρώνεται από ένα κενό αντικείμενο (*pro*) -το οποίο δεν μετακινείται- ενώ στη δεύτερη από την ΕΦ *co* (τι). Αυτή η αναντιστοιχία παραβιάζει τον περιορισμό που μας απασχολεί, όπως συμβαίνει και στην (20).

Λαμβάνοντας υπ' όψιν δεδομένα σαν τα παραπάνω, προτείνω την αναθεώρηση του περιορισμού ως εξής:

- (22) Περιορισμός του «Μοιράσματος» (1η αναθεωρημένη εκδοχή)
Αν ένας κόμβος *a* έχει περισσότερους από έναν μητρικούς κόμβους αλλά δεν έχει έναν μοναδικό υψηλότερο μητρικό κόμβο (δηλαδή έναν μητρικό κόμβο

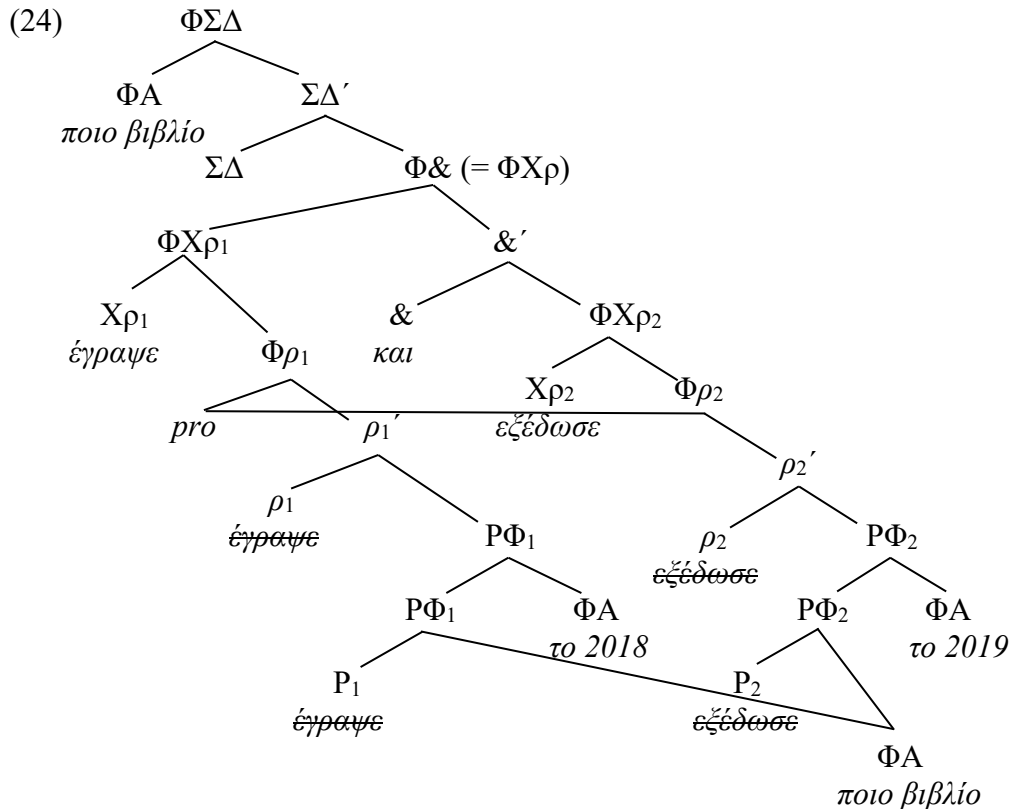
³ Συγκεκριμένα, η ΦΧρ₂ κυριαρχεί πλήρως μόνο στο *pro* ενώ η ΦΧρ₁ δεν κυριαρχεί πλήρως σε κανέναν τερματικό κόμβο.

που δεν κυριαρχείται από τους υπόλοιπους μητρικούς κόμβους του α), όλοι οι μητρικοί κόμβοι του α πρέπει να κυριαρχούν πλήρως στο ίδιο σύνολο τερματικών κόμβων με φωνολογικό περιεχόμενο.

Περιορίζοντας την απαίτηση πλήρους κυριαρχίας στους τερματικούς κόμβους που πραγματώνονται φωνολογικά, υποχρεώνουμε τον περιορισμό να «αγνοήσει» τις κενές κατηγορίες, όπως το *pro*, και επιτρέπουμε τον σχηματισμό δομών όπως οι (19) και (21).

Η επόμενη δομή που θα μας απασχολήσει είναι η ATB-ερώτηση στο (23), η παραγωγή της οποίας αποδίδεται σχηματικά στο (24).

(23) Ποιο βιβλίο έγραψε το 2018 και εξέδωσε το 2019;

Και αυτή η καλοσχηματισμένη δομή παραβιάζει τον Περιορισμό του «Μοιράσματος», τόσο στην αρχική όσο και στην αναθεωρημένη του διατύπωση. Στην προκειμένη περίπτωση, οι δύο μητρικοί κόμβοι του κενού υποκειμένου *pro*, Φρ₁ και Φρ₂, κυριαρχούν πλήρως σε διαφορετικούς τερματικούς κόμβους, δηλαδή στις ΦΑ *το 2018* και *το 2019* αντίστοιχα. Προκειμένου να μην αποκλειστούν καλοσχηματισμένες δομές όπως αυτή, αναδιατυπώνω τον περιορισμό ως εξής:

(25) Περιορισμός του «Μοιράσματος» (2η αναθεωρημένη εκδοχή)

Αν ένας κόμβος α με φωνολογικό περιεχόμενο έχει περισσότερους από έναν μητρικούς κόμβους αλλά δεν έχει έναν μοναδικό υψηλότερο μητρικό κόμβο (δηλαδή έναν μητρικό κόμβο που δεν κυριαρχείται από τους υπόλοιπους μητρικούς κόμβους του α), όλοι οι μητρικοί κόμβοι του α πρέπει να

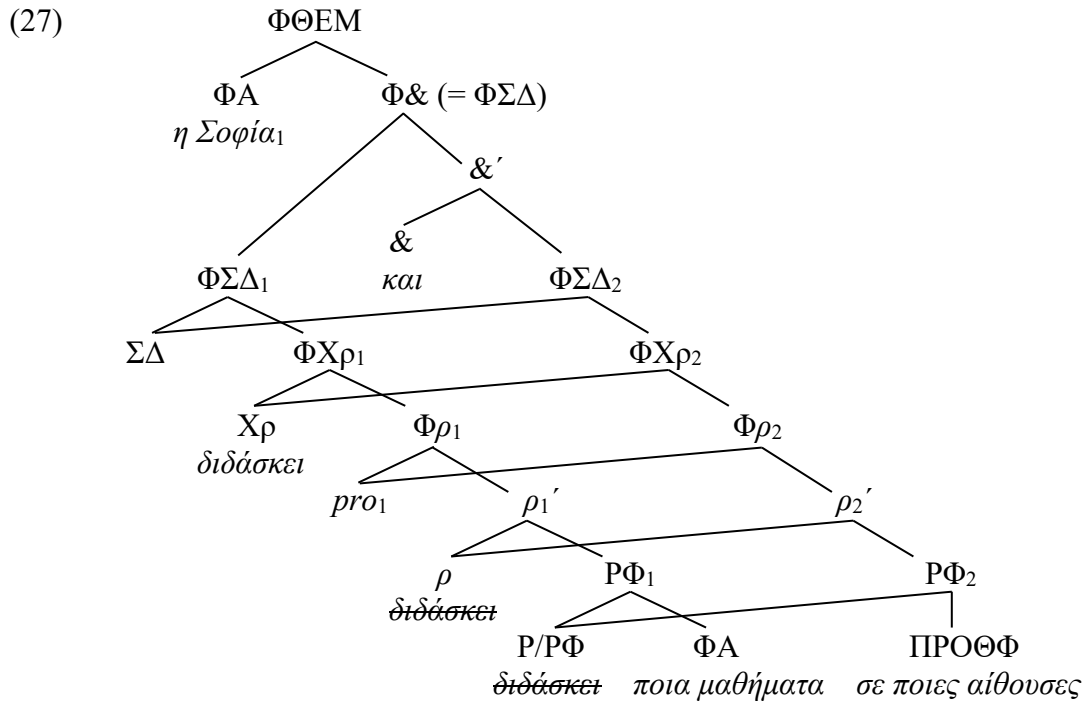
κυριαρχούν πλήρως στο ίδιο σύνολο τερματικών κόμβων με φωνολογικό περιεχόμενο.

Σε αυτή τη δεύτερη αναθεωρημένη εκδοχή ο περιορισμός «αγνοεί» γενικότερα τις κενές κατηγορίες, είτε αυτές είναι πολλαπλώς κυριαρχούμενες (όπως το *pro* στην (24)) είτε καταλαμβάνουν τερματικούς κόμβους (όπως το *pro* στην (20)).

Η τρίτη προβληματική δομή είναι οι *wh&wh*-ερωτήσεις με όλες τις ΕΦ *in situ*, όπως συμβαίνει στην (26).

(26) Η Σοφία διδάσκει ποια μαθήματα και σε ποιες αίθουσες;

Ο σχηματισμός απλών ή σύνθετων ΕΔ με ΕΦ *in situ* είναι δυνατός στην Ελληνική -και μάλιστα όχι μόνο στην περίπτωση των ερωτήσεων ηχούς. Έτσι, η (26) είναι μια γνήσια ερώτηση που χρησιμοποιείται για την αναζήτηση πληροφορίας σχετικά με τα μαθήματα και τις αίθουσες. Ακολουθώντας την ανάλυση της Σινοπούλου (2009) για τις απλές ΕΔ με ΕΦ *in situ*, δέχομαι ότι οι ΕΦ *ποια μαθήματα* και *σε ποιες αίθουσες* δεν μετακινούνται, αλλά παραμένουν στη θέση όπου συγχωνεύονται εξ αρχής⁴. Κατά τα άλλα, η παραγωγή της (26) δεν διαφέρει από τις συνήθειες *wh&wh*-ερωτήσεις με πρόταξη των ΕΦ. Πρβλ. την (27) με την (9).

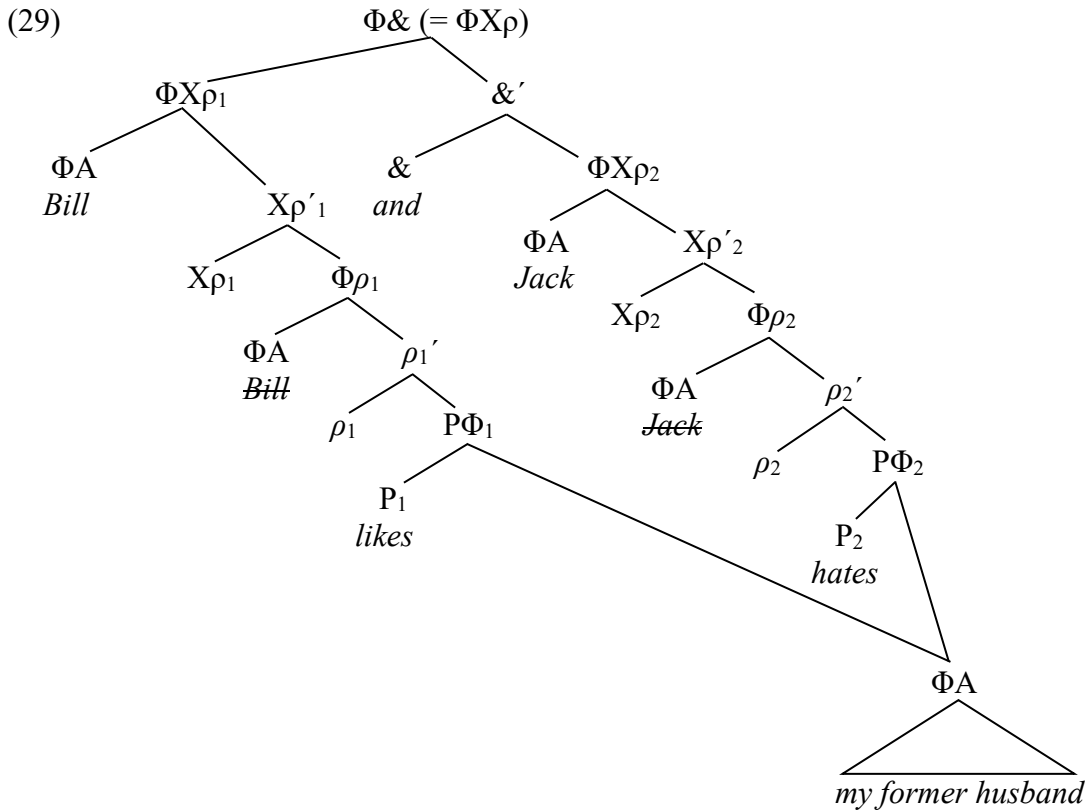
Εφόσον οι ΕΦ παραμένουν οι *in situ*, παραβιάζεται και πάλι ο περιορισμός του «Μοιράσματος». Όπως φαίνεται στο διάγραμμα, οι φράσεις ΦΧρ₁ και ΦΧρ₂, που αποτελούν μητρικούς κόμβους της κεφαλής Χρ, κυριαρχούν πλήρως στις ΕΦ *ποια μαθήματα* και *σε ποιες αίθουσες* αντίστοιχα. Δεδομένου μάλιστα ότι αυτή η παραβίαση

⁴ Για τις λεπτομέρειες αυτής της ανάλυσης σε σχέση με τα εμπλεκόμενα συντακτικά χαρακτηριστικά ο αναγνώστης παραπέμπεται στο άρθρο της Σινοπούλου 2009.

δεν προκαλείται από κενές κατηγορίες, όπως συνέβη στις προηγούμενες περιπτώσεις, η δομή αποκλείεται ακόμα και από τις αναθεωρημένες εκδοχές του περιορισμού.

Το ίδιο πρόβλημα θέτει και η δομή Ανύψωσης του Δεξιού Κόμβου στο (28) (από την Gračanin- Yüsek 2009), η οποία παράγεται όπως φαίνεται στο (29) (βλ. Bachrach και Katzir 2009, de Vries 2009, Citko 2011).

(28) Bill likes and Jack hates my former husband.

Η παραβίαση προκαλείται εδώ από τους δύο μητρικούς κόμβους της ΦΑ *my former husband*. Η φράση PΦ₁ κυριαρχεί πλήρως στο P₁ *likes*, ενώ η PΦ₂ στο P₂ *hates*.

Προκειμένου να μην αποκλειστούν οι γραμματικές δομές στα (26) και (28), προτείνω μία τρίτη εκδοχή του περιορισμού.

(30) Περιορισμός του «Μοιράσματος» (τελευταία αναθεωρημένη εκδοχή)

Αν ένας κόμβος *a* με φωνολογικό περιεχόμενο έχει περισσότερους από έναν μητρικούς κόμβους αλλά δεν έχει έναν μοναδικό υψηλότερο μητρικό κόμβο (δηλαδή έναν μητρικό κόμβο που δεν κυριαρχείται από τους υπόλοιπους μητρικούς κόμβους του *a*), όλοι οι μητρικοί κόμβοι του *a* πρέπει να κυριαρχούν πλήρως στο ίδιο σύνολο τερματικών κόμβων με φωνολογικό περιεχόμενο, με εξαίρεση τους τερματικούς κόμβους που είναι αδελφοί κόμβοι του κατώτερου πολλαπλώς κυριαρχούμενου κόμβου.

Βάσει της τελευταίας αυτής αναθεωρημένης εκδοχής, οι ΕΦ *ποια μαθήματα και σε ποιες αίθουσες* στην (27) εξαιρούνται από το σύνολο των τερματικών κόμβων που εξετάζουμε για να διαπιστώσουμε τον ορθό ή μη σχηματισμό της δομής. Το ίδιο ισχύει και για τους τερματικούς κόμβους P₁ (*likes*) και P₂ (*hates*) στην (29).

4 Η κατανομή των πολλαπλώς κυριαρχούμενων κόμβων

Σε αυτή την ενότητα θα παρουσιάσω όλες τις περιπτώσεις κατανομής των πολλαπλώς κυριαρχούμενων κόμβων, δηλαδή τη θέση τους στη δομή σε σχέση με τους υπόλοιπους κόμβους. Υπενθυμίζω ότι ο ίδιος ο Περιορισμός του «Μοιράσματος» προτάθηκε αρχικά ως φίλτρο που ρυθμίζει την κατανομή των συντακτικών αντικειμένων με δύο ή περισσότερους μητρικούς κόμβους. Στα δεδομένα που μας απασχόλησαν διακρίνουμε τις ακόλουθες περιπτώσεις, με κριτήριο τη θέση εκφώνησης των πολλαπλώς κυριαρχούμενων κόμβων:

(α) Ένας πολλαπλώς κυριαρχούμενος κόμβος παρεμβάλλεται μεταξύ μη πολλαπλώς κυριαρχούμενων κόμβων. Η κατανομή αυτή, η οποία παρατηρείται στις δομές (31α) και (31β), είναι αντιγραμματική⁵.

- (31) α. *Τι και πότε άκουσες τα νέα;
β. *Ποιους χορούς και με ποιον θα χορέψει η Μαρία πρώτους;

(β) Ένας πολλαπλώς κυριαρχούμενος κόμβος εκφωνείται τελευταίος στη δομή μετά από τους μη πολλαπλώς κυριαρχούμενους κόμβους. Σε αυτή την περίπτωση προκύπτει γραμματικότητα, όπως δείχνουν τα δεδομένα στο (32).

- (32) α. Πού και πότε θα συναντηθούμε;
β. Bill likes and Jack hates *my former husband*.

(γ) Ένας πολλαπλώς κυριαρχούμενος κόμβος προτάσσεται στη δομή, ακολουθούμενος από μη πολλαπλώς κυριαρχούμενους κόμβους. Πρόκειται και πάλι για αποδεκτή κατανομή, όπως φαίνεται στις ακόλουθες δομές:

- (32) α. Ποιο βιβλίο αγόρασε ο Πέτρος και διάβασε η Σοφία;
β. Θα συναντηθούμε πού και πότε;

(δ) Ένας μη πολλαπλώς κυριαρχούμενος κόμβος παρεμβάλλεται μεταξύ πολλαπλώς κυριαρχούμενων κόμβων. Ένα παράδειγμα αποτελεί η γραμματική ATB-ερώτηση στο (33).

- (33) Ποιον γνώρισε πέρυσι και παντρεύτηκε φέτος η Μαρία;

Συνοψίζοντας, τα δεδομένα των Ελληνικών δείχνουν ότι σε μια δομή πολλαπλής κυριαρχίας οι πολλαπλώς κυριαρχούμενοι κόμβοι (με φωνολογικό περιεχόμενο) μπορούν

⁵ Σε ό,τι ακολουθεί οι πολλαπλώς κυριαρχούμενοι κόμβοι δηλώνονται με πλάγια γράμματα.

να βρίσκονται στην αρχή και/ή στο τέλος της δομής, όχι όμως να παρεμβάλλονται μεταξύ μη πολλαπλώς κυριαρχούμενων κόμβων (με φωνολογικό περιεχόμενο).

Η παραπάνω συζήτηση υποδεικνύει μια πιθανή συσχέτιση του Περιορισμού του «Μοιράσματος» με την ανάγκη γραμμικοποίησης (linearization) των δομών με Επανασυγχώνευση. Έχει επανειλημμένα επισημανθεί ότι η γραμμικοποίηση απαιτεί αναθεώρηση, ούτως ώστε να ανταποκριθεί στον ιδιαίτερο τρόπο παραγωγής των δομών πολλαπλής κυριαρχίας (βλ. μεταξύ άλλων τις μελέτες των Wilder 1999, 2008, Chen-Main 2006, de Vries 2007, 2009, Bachrach και Katzir 2009 και Gračanin-Yüksek 2013). Για παράδειγμα, αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι το Αξίωμα Γραμμικής Αντιστοίχισης (Linear Corresponding Axiom) του Kayne (1994) δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε συντακτικά αντικείμενα που έχουν επανασυγχωνευτεί. Με αυτά τα δεδομένα, η προσπάθεια γραμμικοποίησης των δομών πολλαπλής κυριαρχίας έχει στραφεί προς δύο κυρίως κατευθύνσεις. Η πρώτη είναι η επανεξέταση και τροποποίηση του αξιώματος του Kayne, ώστε να καταστεί συμβατό με τη λειτουργία της Επανασυγχώνευσης (βλ. Wilder 1999, 2008, Johnson 2007, Bachrach και Kartzir 2009, Gračanin-Yüksek 2013). Η δεύτερη είναι η εγκατάλειψη του συγκεκριμένου αξιώματος και η αντικατάστασή του από άλλον αλγόριθμο γραμμικοποίησης, ικανό να γραμμικοποιήσει δομές που έχουν παραχθεί με Επανασυγχωνεύσεις (de Vries 2007, 2009). Κοινή επιδίωξη όλων των παραπάνω μελετών είναι να διασφαλίσουν ότι οι πολλαπλώς κυριαρχούμενοι τερματικοί κόμβοι θα γραμμικοποιηθούν μόνο μία φορά, θα εμφανιστούν δηλαδή άπαξ στη γραμμική σειρά της δομής. Με άλλα λόγια, κάποιες θέσεις θα πρέπει τρόπον τινά να παραβλεφθούν, ώστε τελικά η κάθε δομή να γραμμικοποιηθεί σωστά.

Μέσα σε ένα τέτοιο ερευνητικό πλαίσιο, οι αναθεωρήσεις του Περιορισμού του «Μοιράσματος» οι οποίες προτάθηκαν παραπάνω είναι πιθανό να υπαγορεύονται εντέλει από την ίδια τη γραμμικοποίηση. Από αυτή την άποψη, ίσως δεν τυχαίο το γεγονός ότι οι κενές κατηγορίες φαίνεται να εξαιρούνται από τον περιορισμό. Ακριβώς επειδή δεν έχουν φωνολογικό περιεχόμενο, δεν υπόκεινται ούτε στη γραμμικοποίηση, όπως κι αν γίνεται αυτή. Η τελευταία εκδοχή του περιορισμού στο (30) σχετίζεται ίσως και αυτή με την ανάγκη γραμμικοποίησης των δομών. Είναι προφανές ότι η συσχέτιση του ορθού σχηματισμού των δομών πολλαπλής κυριαρχίας με τη δυνατότητα γραμμικοποίησής τους αποτελεί ένα ευρύτερο ζήτημα, στο οποίο ευελπιστώ να επανέλθω μελλοντικά.

Βιβλιογραφία

- Bachrach, Z. & R. Katzir 2009. "Right-node raising and delayed spell-out". Στο K. Grohmann (επιμ.), *InterPhases: Phase-theoretic investigations of linguistic interfaces*, Oxford: Oxford University Press, 283-316.
- Chen-Main, J. 2006. *On the generation and linearization of multi-dominance structures*. Διδ. διατριβή, Johns Hopkins University.
- Chomsky, N. 1995. "Bare phrase structure". Στο G. Webelhuth (επιμ.), *Government and binding theory and the minimalist program: principles and parameters in syntactic theory*, Oxford: Blackwell, 383-439.
- Chomsky, N. 2000. "Minimalist inquiries: the framework". Στο R. Martin, D. Michaels & J. Uriagereka (επιμ.), *Step by step: essays on minimalist syntax in honor of Howard Lasnik*, Cambridge, Mass.: MIT Press, 89-155.

- Citko, B. 2011. *Symmetry in syntax: merge, move and labels*. Cambridge: Cambridge University Press.
- de Vries, M. 2007. *Internal and external remerge: on movement, multidominance, and the linearization of syntactic objects*. Αδημοσίευτη εργασία, University of Groningen.
- de Vries, M. 2009. “On multidominance and linearization”. *Biolinguistics* 3, 344-403.
- Fox, D. & D. Pesetsky 2007. *Cyclic linearization of shared material*. Αδημοσίευτη εργασία, MIT.
- Fuchs, Z. 2015. *pro-drop on coordinated wh-questions: Further challenges for multidominance and ellipsis*. Αδημοσίευτη εργασία, Harvard University.
- Gračanin-Yüksek, M. 2007. *About sharing*. PhD Thesis, MIT.
- Gračanin-Yüksek, M. 2009. *What and why can't be shared*. Αδημοσίευτη εργασία, Middle East Technical University.
- Gračanin-Yüksek, M. 2012. “Clitic placement and multidominance”. Στο M. Uribe-Etxebarria & V. Valmala (εκδ.), *Ways of structure building*, Oxford: Oxford University Press, 93-113.
- Gračanin-Yüksek, M. 2013. “Linearizing multidominance structures”. Στο C. Biberau Johnson, K. 2007. LCA + alignment = RNR. Ομιλία στο *Workshop on Coordination, Subordination and Ellipsis*, University of Tübingen.
- Kayne, R. S. 1994. *The antisymmetry of syntax*. Cambridge, Mass.: The MIT Press.
- McCawley, J. D. 1987. “Some additional evidence for discontinuity”. Στο G. J. Huck, A. E. Ojeda, (εκδ.), *Syntax and Semantics: Discontinuous Constituency*, τόμ. 20, New York: Academic Press, 185-200.
- Σινοπούλου, Ο. 2009. “Απλές ερωτήσεις με ερωτηματική λέξη *in-situ*. Η περίπτωση των Ελληνικών». *Πρακτικά του 8ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας, Ιωάννινα, 30 Αυγούστου-2 Σεπτεμβρίου 2007*, Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 1118-1132.
- Sinopoulou, O. 2011. “*Wh&wh*-questions in Greek: monoclausal or biclausal?”. *Linguistic Analysis* 37, 189-229.
- Σινοπούλου Ο. 2019. *Δομές πολλαπλής κυριαρχίας: η σύνταξη των ερωτηματικών προτάσεων της Ελληνικής*. Διδ. διατριβή, ΕΚΠΑ.
- Sinopoulou, O. (υπό έκδοση). “*Wh*-questions with conjunction in Greek: ellipsis as an epiphenomenon of multidominance”. *Acta Linguistica Hafniensia*.
- Wilder, C. 1999. “Right node raising and the LCA”. Στο S. Bird, A. Carnie, J. D. Haugen & P. Norquest (επιμ.), *Proceedings of the 18th West Coast Conference on Formal Linguistics*, Somerville: Cascadilla Press, 586-598.
- Wilder, C. 2008. “Shared constituents and linearization”. Στο K. Johnson (επιμ.), *Topics in ellipsis*, New York: Cambridge University Press, 229-258.
- Zoerner, C. 1995. *Coordination: the syntax of &P*. Διδ. διατριβή, University of California, Irvine.